

En mer bærekraftig velferdsstat

I perspektivmeldingen som Stortinget la frem i 2013 kom det frem at den norske oljeformuen alene ikke er stor nok til å håndtere fremtidens offentlige utgifter. Hovedgrunnen til dette er en aldrende befolkning og høyere pensjonsutgifter. Unge Høyre mener at regjeringen allerede i dag må forberede velferdsstaten på fremtiden ved å gjøre den mer bærekraftig.

En bærekraftig velferdsstat sikrer at Norge har muligheten til å betale for fremtidens offentlig utgifter og pensjoner, uten at det går på bekostning av levestandarden til neste generasjon. Omleggingen av velferdsstaten må derfor føre til at flere jobber mer og til at trygde- og pensjonsutgiftene går ned.

Flere må jobbe mer

For å finansiere velferdsstaten i fremtiden er vi avhengige av at flere jobber både mer og lenger. Sysselsettingen blant ungdom, eldre og innvandrere er relativt lav i forhold til gjennomsnittet i befolkningen. Gjennomsnittlig arbeidstid blant norske arbeidstakere er blant de korteste i OECD. Ved å få flere ut i jobb kan vi både redusere de offentlige ytelse og øke inntektene. Gjennomsnittlig arbeidstid blant norske arbeidstakere er blant de korteste i OECD. Siden 1970 har den falt med vel 20 %. I følge perspektivmeldingen vil offentlige budsjetter føres til balanse frem mot 2060 dersom gjennomsnittlig arbeidstid økte til samme nivå som i Sverige. Sysselsatte svensker arbeidet i gjennomsnitt 1650 timer i året, mot 1430 i Norge i 2011. Dette utgjør nesten 5 timer i uken. Unge Høyre mener derfor at vi må øke normalarbeidsdagen i Norge med én time.

Unge Høyre vil:

- Øke normalarbeidsdagen med én time fra 7,5 til 8,5 timer.
- Øke aldersgrensene for pensjonering og særpensjon
- Heve inntektsgrensen for lån- og stipend fra lånekassen for å oppfordre studenter til å jobbe mer.

Lavere trygdeutgifter

Rundt 35% av midlene fra dagens statsbudsjett går til ulike typer stønader. For å sikre en bærekraftig velferdsstat er det nødvendig å se hvordan vi kan kutte disse.

Til tross for at Norge ligger i verdenstoppen på levealder og scorer godt på helseindikatorer, har vi et høyere nivå av uføre enn andre europeiske land med lik demografi og arbeidsledighet. Norge er også det landet i OECD med høyest offentlige utgifter til helserelaterte stønader som andel av BNP. I fremtiden vil det særlig være viktig å kutte i sykelønn og arbeidsavklaringspenger. For å få til dette vil det være nødvendig å jobbe aktivt for å redusere sykefraværet og for å kutte i utgiftene.

Selv om Norge er et av verdens friskeste land er en uvanlig stor andel av befolkningen sykemeldte. En av grunnene til dette er trolig at sykelønnsordningen er så generøs. Sett opp mot arbeidsledighetstrygden gir sykelønnsordningen bedre utbetaling og færre plikter. Følgelig har mange arbeidsledige tatt ut sykemelding i stedet for å gå på arbeidsledighetstrygd. Ved å likestille utbetalingene fra arbeidsledighetstrygd og sykemelding, vil man spare mye penger, sørge for at flere går på «riktig» stønad og trolig også få flere ut igjen i arbeid enn man gjør i dag.

En av de viktigste tiltakene for å redusere trygdeutgiftene vil være å redusere langtidssykefraværet da dette ofte leder til uføre. En av grunnene til dette er at det er det offentlige, ikke arbeidsgiver, som må dekke utbetalingene ved langtidssykemelding. Arbeidsgiver har derfor ingen insentiver til å få den ansatte tilbake i jobb, tvert imot vil det lønne seg å få ham/henne over på langtidssykefravær. For å insentivere arbeidsgiver til å få den sykemeldte tilbake på jobb mener Unge Høyre at arbeidsgiver må betale 10 % av langtidssykemeldingen. For at ikke dette skal gå utover bedriftens videre drift må dette bli kompensert gjennom tilsvarende kutt i andre skatter, for eksempel arbeidsgiveravgift og selskapskatt. På denne måten vil arbeidsgiver få et økt insentiv til å redusere langtidssykefravær, uten at det medfører store økonomiske tap.

Et annet tiltak som har vist seg svært effektivt i kampen mot uføre er muligheten til å ta ut gradert sykemelding. Ved gradert sykemelding kan den sykemeldte få muligheten til å jobbe litt og dermed utnytte sin restarbeidsevne. Dette gjør veien tilbake til arbeidslivet etter sykdom mye kortere da det reduserer terskelen for å begynne på jobb igjen. Dessverre er det for få fastleger som skriver ut gradert sykemelding i dag, derfor ønsker å Unge Høyre å pålegge dem å øke andelen.

Unge Høyre vil:

- Nedjustere utbetalingene fra sykelønnsordningene til arbeidsledighetstrygdens dekningsgrad.
- La bedriften betale 10 % av ansattes langtidssykefravær mot at de kompenseres tilsvarende gjennom skattelettelser.
- Pålegge fastleger å øke andelen som får gradert sykefravær.

Lavere pensjonsutgifter

Med en befolkning som bli stadig eldre vil norske pensjonsutbetalinger bli langt høyere enn veksten i oljeformuen i fremtiden. Et viktig tiltak for å sørge for at det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet reduseres vil være å kutte i pensjonsutgiftene samtidig som man insentiverer flere til å utsette pensjoneringen.

Alderspensjonen er den grunnleggende pensjonsordningen for medlemmer av folketrygden og utbetaler grunnbeløp, tilleggspensjon og særtillegg. Alderspensjonen kan tas ut gradert fra fylte 62 år eller fullt fra fylte 67 år. Grunnbeløpet er et fastsatt beløp for alle pensjonister og tjenestepensjonen reguleres etter opptjente pensjonspoeng. For å redusere pensjonsutgiftene i fremtiden må norske arbeidstakere og arbeidsgivere begynne å spare mer til sin egen pensjon. Derfor mener Unge Høyre at grunnbeløpet og tilleggspensjonen i alderspensjonen fra folketrygden må kuttes med 10 %.

Avtalefestet pensjon (AFP) er en ordning med førtidspensjonering fra 62 år. I offentlig sektor er AFP tidsavgrenset fra 62-67 år og kan ikke kombineres med uttak fra alderspensjon fra folketrygden. I privat sektor er AFP et tillegg til alderspensjonen fra 62 år. I følge perspektivmeldingen bidrar AFP til å svekke insentivene til å utsette pensjonering. Unge Høyre mener at arbeidstakerne ikke bør intensiveres til å ta ut pensjonen sin tidligere, og vil derfor avskaffe AFP.

Tjenestepensjon er den pensjonen som opptjenes hos arbeidsgiver. I offentlig sektor utbetales tjenestepensjon av Statens Pensjonskasse og kan tas ut fra fylte 67 år. Privat tjenestepensjon er obligatorisk og opptjenes og utbetales av arbeidsgiver. Privat tjenestepensjon kan tas ut fleksibelt fra fylte 62 år. Da Unge Høyre ønsker å avskaffe AFP vil det være nødvendig å åpne for gradering av offentlig tjenestepensjon på lik linje med privat tjenestepensjon for å sikre like pensjonsordninger.

Siden fleksibel pensjon ble innført i 2011, har uttak av alderspensjon i alderen 62-66 år økt. Unge Høyre mener det bør være en viss fleksibilitet til å planlegge sin egen alderdom, men samtidig at arbeidstakere bør jobbe lenger enn i dag. Derfor vil vi heve pensjonsalderen til 70 år, og innføre fleksibelt uttak fra 65 år.

I dag er det kun 13 % som sparer til sin egen pensjon. For å kompensere for kutt i pensjonsutgiftene vil det være nødvendig at nordmenn sparer mer i fremtiden. Dagens ordning for individuell pensjonssparing (IPS) er svært lite brukt da skatteinsentivene er lave. I dag mottar man 28 % skattefradrag for å spare i IPS, men risikerer å betale over 28 % skatt på uttak fra IPS. Unge Høyre ønsker å snu ordningen slik at man ikke får skattefradrag fra sparingen, men tvert om slipper å betale skatt på uttak. På denne måten vil insentivene til å spare i ordningen blir større.

Unge Høyre vil:

- Kutte i alderspensjon fra folketrygden, både grunnbeløpet og tilleggspensjonen, med 10 %.
- Avskaffe avtalefestet pensjon (AFP).
- Åpne for gradering av offentlig tjenestepensjon på lik linje med privat tjenestepensjon.
- Oppjustere pensjonsalderen til 70 år og fleksibelt uttak til 65 år.
- Endre IPS ordningen ved å avskaffe skattefradraget av innskudd og la uttak ved pensjonsalder være skattefritt.

Aldersgrenser i arbeidslivet:

I dag har Norge tre ulike aldersgrenser i arbeidslivet: en alminnelig 70-års grense i arbeidsmiljøloven, særaldersgrenser innenfor statlig og kommunal sektor og bedriftsfastsatte aldersgrenser. Den alminnelige øvre aldersgrensen betyr at arbeidsgivere har rett til å si opp arbeidstakere ved 70 år, uavhengig av personens innsats eller egnethet. Særaldersgrenser fører for eksempel til at Oslo kommune automatisk må si opp en brannmester når han fyller 60 år. Og bedriftsfastsatte aldersgrenser betyr at bedrifter kan lage interne øvre aldersgrenser for sine ansatte som er betydelig lavere enn 70 år. Da 70-års grensen ble innført i 1917 var forventet levetid for kvinner 57,67 år, mens det for menn var 54,5 år. I dag er det 85,52 for kvinner og 82,16 for menn. Allikevel har den øvre aldersgrensen stått uendret. Unge Høyre ønsker at flere skal kunne jobbe, og at det er på tide at norsk arbeidsliv slutter å basere seg på aldersgrenser fremfor å behandle alle personer på individuelt grunnlag.

Unge Høyres tiltak:

- Fjerne reglene om særaldersgrensene i arbeidslivet
- Fjerne den generelle øvre grense for hvor lenge man har aldersvern for oppsigelse
- Endre arbeidsmiljøloven slik at man ikke kan si opp folk etter fylte 67 år med bakgrunn i bedriftens interne regler.